

99. PERJANTAINA 21. SYYSKUUTA 2001

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

1)	Hallituksen esitys laiksi virallistetusta parisuhteesta.....	2
	Hallituksen esitys HE 200/2000 vp	
	Lakivaliokunnan mietintö LaVM 15/2001 vp	

Toinen käsittely

2)	Hallituksen esitys menettämisseuraamuksia koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.....	2
	Hallituksen esitys HE 80/2000 vp	
	Lakivaliokunnan mietintö LaVM 14/2001 vp	
	Lakialoite LA 144/2000 vp	
3)	Hallituksen esitys euron käyttöönoton edellyttämiksi muutoksiksi ympäristövahinkojen korvaamista koskevaan lainsäädäntöön	3
	Hallituksen esitys HE 102/2001 vp	
	Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 7/2001 vp	

Lähetekeskustelu

4)	Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 2000	3
	Kertomus K 13/2001 vp	

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenuuto

Nimenuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Reijo Kallio /sd
 Seppo Kanerva /kok
 Kari Kantalainen /kok
 Marjukka Karttunen /kok
 Riitta Korhonen /kok
 Esko Kurvinen /kok
 Pehr Löw /r
 Markku Markkula /kok
 Kari Myllyniemi /kesk
 Raimo Mähönen /sd
 Sauli Niinistö /kok
 Maija Rask /sd
 Ola Rosendahl /r
 Pauli Saapunki /kesk
 Kari Urpilainen /sd

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkittään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

21.9. edustajat
 Sauli Niinistö /kok
 Maija Rask /sd

Poissaololuvat

Merkittään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

21.9. edustajat
 Reijo Kallio /sd
 Riitta Korhonen /kok
 Pauli Saapunki /kesk

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys laiksi virallistetusta parisuhteesta

Ensimmäinen käsittely
 Hallituksen esitys HE 200/2000 vp
 Lakivaliokunnan mietintö LaVM 15/2001 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 15. Yleiskeskustelu asiasta päättyi viime keskiviikon istunnossa.

Yksityiskohtainen käsittely:

1—6 § ja 1 luvun otsikko, 7 § ja 2 luvun otsikko, 8 ja 9 § ja 3 luvun otsikko, 10—15 § ja 4 luvun otsikko sekä 16 ja 17 § ja 5 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

2) Hallituksen esitys menettämisseurauksia koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Toinen käsittely
 Hallituksen esitys HE 80/2000 vp
 Lakivaliokunnan mietintö LaVM 14/2001 vp
 Lakialoite LA 144/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät 1.—15. ja 17.—21. lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt 1.—15. ja 17.—21. lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä hallituksen esitykseen sisältyvän 16. lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Eduskunta pysyy ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Lakivaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys euron käyttöönoton edellyttämiksi muutoksiksi ympäristövahtien korvaamista koskevaan lainsäädäntöön

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 102/2001 vp

Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 7/2001 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 2000

Lähetekeskustelu

Kertomus K 13/2001 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan näkökulmasta haluaisin sanoa muutaman sanan valtiontalouden hoitoon liittyvien erilaisten kertomusten ja raporttien (Hälinää — Puhemies koputtaa) hyödyntämisestä ja tämän hyödyntämisen tehostamisesta eduskuntatyössä. Valtiontalouden tilakertomus, Valtiontilintarkastajain kertomus ja jatkossa ensi vuonna myöskin Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus muodostavat kaikki kolme valtiontaloutta eduskunnalle tilivuoden jälkeen raportoitavien, valvovien ja arvioivien kertomusten kokonaisuuden.

On pakko myöntää, että näihin kertomuksiin on eduskuntatyössä kiinnitetty valitettavan vähän huomiota. Ne ovat menneet aika paljon läpihuutojuttuina ja rutiiniasioina myöskin valiokunnassa. Kuitenkin ne ovat olennainen osa eduskunnan budjettivaltaa. Jos mietimme, millä tavalla itse budjettikirja ja budjettiprosessi ovat 90-luvun aikana muuttuneet, se antaisi kyllä eväitä

toisenlaiseenkin lähestymistapaan eli itse asiassa jälkikäteen arviointiin siitä, miten budjetti on toteutunut, miten eri ministeriöt ja hallintoyksiköt ovat asetetuissa tulostavoitteissa onnistuneet.

Itse asiassa tähän tulisi kiinnittää entistäkin enemmän huomiota, koska 90-luvun aikana budjetti on muuttunut hyvin yleispiirteiseksi, momentteja on yhdistetty, hyvinkin suuria momenteja tai määrärahoja voidaan myöntää aika lyhyillä ja yleisillä perusteluilla. Tietysti virastojen ja laitosten tulostavoiteiden ja tulostavoitteiden asettaminen ovat muuttaneet olennaisesti budjettikäsittelyä. Otan yhden käytännön esimerkin eli vaikkapa sen, miten budjettimäärärahat alueellisesti jakautuvat. Siitä on aika vaikea budjettikirjasta saada selville. Siitä syystä tarvittaisiin uudenlaista tiedontuotantoa, arviointimenettelyä ja tulostavoiteiden jämäköittämistä niin, että eduskunnassa edes jälkikäteen voitaisiin paremmin arvioida, miten tavoitteissa on onnistuttu ja ovatko asiat hoituneet sillä tavalla kuin eduskunta on tarkoittanut ja halunnut niiden hoituvan.

Tästä näkökulmasta on käytykin keskustelua valtiovarainvaliokunnan ja valtiovarainministeriön välillä. Jossakin määrin tätäkin kertomusta, joka nyt on lähetekeskustelussa, eli kertomusta valtiontalouden hoidosta ja tilasta on pyritty kehittämään niin, että se olisi informatiivisempi. Siinä on mukana nyt muun muassa EU-rahavirtoja koskeva koosteraportointi. Samaten valtionhallinnon taloudellisuutta ja tuloksellisuutta koskevaa osaa on vahvistettu.

Valiokunnan näkökulmasta olisi kyllä tarpeen, että näitä eri kertomuksia, siis Tilakertomusta, Valtiontilintarkastajain kertomusta ja tulevaa Valtiontalouden tarkastusviraston kertomusta, käsiteltäisiin kokonaisuutena ja mietittäisiin sitä, millä tavalla saataisiin aikaan näistä valtiovarainvaliokunnan käsittelemistä, budjettivuotta jälkikäteen arvioivista kertomuksista mahdollisimman hyvin eduskuntatyötä palveleva kokonaisuus ja miten myös niiden käsittelyaikataulu olisi semmoinen, että se mahdollisimman hyvin palvelisi myös budjettiprosessia.

Valtiovarainvaliokunta on tähän asiaan kiinnittänyt huomiota lausunnossaan, jonka annoimme perustuslakivaliokunnalle hallituksen kertomuksesta. Olemme ehdottaneet, että nämä keskeiset tahot eli valtiovarainministeriö, Valtiontalouden tarkastusvirasto ja Valtiontilintarkastajat koottaisiin yhteen pohtimaan sitä, millä tavalla näiden kertomusten sisältöä kohennettaisiin

eduskunnan kannalta relevantimmaksi ja ajan-kohtaisemmaksi ja ne saataisiin palvelemaan ihan oikeasti budjettiprosessia, etteivät ne olisi pelkästään rutiininomaisia niin sanottuja pakko-pullia.

Tähän liittyy myös aikataulu. Olisi tietysti edullista, jos vaikka nyt käsitellyssä oleva Tilakertomus, joka on tavallaan tilinpäätöskertomus, saataisiin jo keväällä eduskunnan käsitteilyyn. Silloin se olisi jo huomattavasti ajankohtaisempi kuin se on nyt syksyllä.

Joka tapauksessa valtiovarainvaliokunta on päättänyt, että tämä kertomus käsitellään nyt heti syksyllä, päinvastoin kuin aikaisemmin on tehty, ja vielä niin, että tämän käsitely on liitetty yhteen Valtiontilintarkastajain kertomuksen kanssa eli se on käsitelty vasta joulun jälkeen, vasta sitä seuraavan budjettivuoden puolella. Nyt olemme tämän kytköksen poistaneet ja käsittelemme Valtiontilintarkastajain kertomuksen sitten erikseen omana aikanaan, kun se tulee joskus joulun alla.

Tähän liittyy myös kysymys valtion tilinpäätöksestä. Ehkä edustajat ovat havainnoineet, että valtion tilinpäätöshän toimitetaan eduskuntaan tätä nykyä Valtiokonttorin allekirjoittamana ikään kuin tiedoksiantona. Se ei tule valtioneuvoston kautta eikä siihen liity minkäänlaista hyväksymismenettelyä. Myös tähän asiaan valiokuntamme on kiinnittänyt huomiota ja pyytänyt valtiovarainministeriötä selvittämään tätä asiaa ja miettimään muitakin mahdollisia vaihtoehtoja, joilla voitaisiin valtion varsinaisen tilinpäätöksen käsitelyä eduskunnassa jämäköittää. Ilmeisesti valtioneuvoston tarkoitus onkin jatkossa toimia niin, että tilinpäätös tulisi eduskuntaan valtioneuvoston kautta, jolloin se saisi myös sieltä auktorisoinnin. Jatkossa varmasti Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus tulee antamaan hyvän vertailukohtaan ja taustan myös tilinpäätösasioiden käsitelylle.

² **Olavi Ala-Nissilä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aulan, valiokunnan puheenjohtajan, puheenvuoroon voi yhtyä. Ensinnäkin voin todeta sen, että jaostossa on tarkoitus todella nyt muuttaa aikataulua ja käsitellä Tilakertomusta jo ensi viikolla.

Aktivoituminen näihin hallituksen kertomuksiin on kyllä monessa mielessä perusteltua ja organisoitavissa siinäkin mielessä, että Valtiontalouden tarkastusvirasto on tullut eduskunnan yh-

teyteen ja meillä on täällä nyt paljon resursseja tehdä tarkastustyötä.

Usein edustajat valittavat myös sitä, että talousarviosta ei enää nykyisin kovin paljon tietoa saa, kun se on tehty niin pelkistetysti. Nyt meillä olisi mahdollisuus kuitenkin näiden kertomusten kautta ja muutoinkin saada yksityiskohtaisempaa tietoa valtiontaloudesta. Toki se on jälkikäteistä, mutta siinä mielessä myöskin hyvin tärkeää. Nämä eri kertomukset ja talousarviot todella voisivat toimia ohjausvälineenä, informaatio-ohjausvälineenä, kun valtiontaloutta hoidetaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi, on todella niin, että valtion tilinpäätöksen allekirjoittaa Valtiokonttori. Se on sama kuin että yrityksen tilinpäätöksen allekirjoittaisi tilitoimisto eikä yhtiön hallitus. Tästäkin todella valtiovarainvaliokunta jotakin lausui. Tässä olisi kyllä kehitettävää. Europarlamentissa esimerkiksi tämä asia on selvästi jämäkämmin järjestetty.

³ **Matti Saarinen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Minäkin yhdyn siihen mielipiteeseen, joka kehuu aina asiallisen ed. Aulan, valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan, hyvää johdantopuheenvuoroa.

Tämä sinänsä hyvä painotuote, tällainen vuositason tilinpäätös, on aika numeerinen. Tällainen vuositason tarkastelu ei kuitenkaan kerro meille kansanedustajille eikä kellekään muullekaan kehityksen suunnasta mitään. Tämä on vain 12 kuukauden inventaario. Ei se myöskään tarjoa juuri millään sivulla sopivia vertailukohtia, sitä, mihin suuntaan ollaan menossa. Siinä mielessä toivoisi sellaista konkretiaa ja jonkinlaista näkökulmaa näihin.

Lainaan täältä yhden kappaleen lopuksi, tämä koskee koulupuolta: "Kansallisten arviointien tulokset antavat yleisesti ottaen melko myönteisen kuvan perusopetuksen oppimistulosten tasosta. Matematiikassa opetus suunnitelmassa asetetut tavoitteet saavutetaan melko tasaisesti koko maassa ja eri kouluissa eikä tyttöjen ja poikien kesken ole eroja. Muissa arvoituissa oppiaineissa, äidinkieliessä, englannin kielessä ja luonnon-tieteissä, on alueellisia eroja."

Tästä puuttuu paljon. Esimerkiksi olemme lausuneet täällä huolen koululaisten terveydentilasta ja heidän kunnostaan, siitä, jaksavatko he opiskella. Täältä puuttuu esimerkiksi liikunnan arviointi tyystin ja joitain tällaisia. Tämä on esimerkinomainen, tärkeä asia sinänsä. Kertomus

on hyvä asia, mutta tässä on vielä kehittämisen varaa.

⁴ **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! Olen ed. Aulan kanssa täysin samaa mieltä siitä, miten näitä kertomuksia pitäisi arvioida. Mehän käymme täällä aikamoista vääntöä budjetista ja muutamista miljoonista, muutamista kymmenistä miljoonista, mutta todellisuudessa, jos tutkisimme tarkemmin näitä kertomuksia, huomaisimme, että jopa kymmeniä miljoonia, joissakin tapauksissa sata miljoonaa, voi syntyä säästöä automaattisesti käytön perusteella. Siinä mielessä nämä ovat todella hyödyllisiä asiakirjoja käsitellä ennen seuraavan budjetin käsittelyä, jolloin sieltä saa taustatietoa.

Täällä on myös mielestäni hyviä tilastoja esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiltä. Sivulla 106 on sosiaaliturvatuksien saajien määrän kehitys vuodesta 1992 lähtien. Otetaan siitä yksi esimerkki: vanhempainrahan saajien eli äitiyspäivärahalta tai vanhempainrahakaudella olleiden määrä on pudonnut. Se kertoo aikamoisesta väestökehityksestä. Kuitenkaan minimiäitiyspäivärahaa ei katsota täällä olevan varaa korottaa, vaikka voisimme korottaa sitä saman budjetin sisällä, vaikka summaa ei olisi nostettukaan. Samoin työttömyysturvan puolella ikään kuin on säästynyt 142 miljoonaa vuodesta 99. Eli siinä mielessä tästä on saatavissa erittäin hyviä huomioita budjetin valmistelua varten.

⁵ **Mikko Elo /sd:** Puhemies! On syytä yhtyä niihin näkemyksiin, joita täällä on esitetty siitä, että tämä kirja antaa meille paljon hyödyllistä tietoa noudatetusta talouspolitiikasta, jota sitten voidaan soveltaa myöskin tämän päivän tilanteeseen.

Puhemies! Kiinnitin huomiota vain pariin asiaan, joista olen itsekin aika paljon täällä sekä eduskunnan istunnoissa että julkisuudessa puhunut. Nimittäin siitä, minkä tämä kirja todistaa, että Suomi on noudattanut EU:n ylivoimaisesti kireintä talouspolitiikkaa viime vuoden aikana. Täällä todetaan: "Finanssipolitiikka oli Suomessa tiukempaa kuin keskimäärin euroalueella, mikä oli tarpeen Suomen selvästi keskimääräistä nopeamman talouskasvun ja orastavien ylikuumenemisoireiden takia."

Puhemies! En ole aivan varma näistä selvityksistä, minkä takia Suomessa tarvittiin näin tiukkaa budjettipolitiikkaa, joka johti muun muassa

6,9 prosentin bruttokansantuoteosuuden rahoitusylijäämään viime vuonna, joka oli aivan ylivoimaisesti suurin euroalueella. Kuitenkaan esimerkiksi Suomen kireä talouspolitiikka ei euron arvoon vaikuta, kyllä ne ovat Saksa ja Ranska pääasiassa, jotka siihen vaikuttavat.

Puhemies! Sen lisäksi totean, kun meidän velkaongelmaamme on käsitelty valtavasti julkisuudessa, että tämä kirja antaa meille tiedon siitä, että viime vuonna meillä oli EU-maiden toiseksi pienin bruttovelka eli julkinen velka 44,1 prosenttia.

Puhemies! Olisi hyödyllistä kaikille kansanedustajille tutustua mahdollisimman tarkkaan tähän kirjaan.

⁶ **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Keskustelua on ollut mielenkiintoista kuunnella siinä katsannossa, kun omassa muistikuvassaan vertaa sitä Oulun kaupunginvaltuustossa tarkastuslautakunnan raportista käytyyn keskusteluun siitä, millä tavalla pitäisi arvioida menneen vuoden tapahtumia ja erikoisesti projisoida niitä tapahtumia tehtyihin poliittisiin valintoihin ja päätöksiin.

Olikohan se ed. Aula, joka viittasi siihen, että on niin monta erilaista kertomusta. Siinäpä se juuri valtiovarainvaliokunnan tehtävä onkin, että yrittää nämä eri asiat nittoa yhteen ja tehdä poliittisen arvioinnin numeroarvioinnin rinnalle taikka yläpuolelle. Siinä on melkoinen tavoite teille.

⁷ **Jaakko Laakso /vas:** Arvoisa puhemies! Kiinnitin huomiota samaan asiaan kuin ed. Elokkin. Meillä on edelleen se mielikuva ja viime aikoina se mielikuva on vahvistunut, että Suomi on ikään kuin maa, joka on tavattoman velkaantunut. Tällaisen mielikuvan tilanteessa, totta kai, esimerkiksi palkkavaateet ovat suhteellisen maltillisia. Olen paljon tavannut eläkeläisiä, jotka tästä syystä ikään kuin venyttävät pennin äärimilleen ja katsovat, että ehkäpä he eivät kerta kaikkiaan tarvitsekaan enempää, koska Suomi on kaatumassa velkataakan alle. Tosiasia on kuitenkin aivan toinen: Suomi on Luxemburgin jälkeen vähiten velkaantunut Euroopan unionin jäsenmaa julkisen velan osalta.

Tämän tosiasian ikään kuin julkituonti on tärkeää sen takia, että eräät poliitikot käyttävät väärällä tavalla laman aikana syntynyttä velkaantumisen mielikuvaa tavoitellessaan tai asettaessaan sellaisia uusia tavoitteita, joissa esimerkiksi

kiristetään niiden vyötä, jotka laman yhteydessäkin joutuivat osallistumaan laman kustannuksiin enemmän kuin muut. Tämä tosiasia, että Suomen bruttovelka on 44 prosenttia bruttokansantuotteesta, on syytä pitää vahvasti mielessä. Esimerkiksi Saksalla, Ranskalla, Belgialla on joillakin jopa parinkertainen, melkein kolminkertainen velkaantumisaste Suomeen nähden, eikä kukaan näissä maissa väitä, että maat ovat kaatamassa velkataakan alle. Meiltä sen sijaan löytyy sellainen pääministeri ja valtiovarainministeri, jotka jatkuvasti tätä virheellistä väitettä toistavat.

⁸ **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! Muutama näkökohta vielä lisäyksenä siihen, mistä näkökulmista ajattelen valtioneuvoston toteutumisen ja eri ministeriöiden politiikkojen toteutumisen raportointia voisi mielestäni parantaa. Yksi ongelmahan näissä kertomuksissa on se, että niissä yleensä kaikki hankalat asiat laetaan tavallaan maton alle, käsitellään yleispiirteisesti tai ne jäävät jotenkin sinne rivien väliin. Se olisi tietenkin myös sille ministeriölle ja sen johtamiskulttuurille haastavampaa, että käsiteltäisiin avoimesti myös semmoiset kohdat, joissa ei ole onnistuttu. Usein käy niin, että huonosti saavutettuja tulostavoitteita ei raportoinnissa oteta huomioon, vaan ne ikään kuin unohdetaan, tai sitten ne tavoitteet on asetettu niin epämääräisesti, että niitten saavuttamistakaan ei oikein voida kunnolla eksaktisti arvioida, onko saavutettu vai ko ei.

Toinen näkökulma on se, että nythän nämä arvioinnit tehdään ministeriökohtaisesti putkihallintoajattelun mukaan, mutta meillä on monia alueita, joiden raportoinnissa tulisi myös ylittää hallinnonalarajoja. Koulutus ja tutkimus, aluekehitys tai kuntien ja valtion välinen suhde ovat sen tyyppisiä, että niissä olisi hyvä tarkastella asioita joskus myös yli hallinnonalarajojen. Jos ajatellaan vaikka valtion liikelaitosten omistajaohjausta, se on myöskin semmoinen alue, jota yleensä käsittelemme täällä eduskunnassa erittäin vähän, ja voisi ajatella, että tässä raportoinnissa se myöskin otettaisiin huomioon. Kuten alkupuheenvuorossani sanoin, olisi otettava huomioon myöskin valtion menojen alueellinen kohdentuminen. Meillä on hyvin vähän informaatiota siitä edes jälkikäteen, miten valtion menot ovat eri maakuntien alueille loppujen lopuksi osuneet.

⁹ **Jari Koskinen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laakson puheenvuoro sai aikaan sen,

että pyysin puheenvuoroa. Olemme vähän eri mieltä velkojen maksusta. Jos katsoo tätä kirjaa, niin täällä todetaan, että vuonna 2000 esimerkiksi korkoja maksettiin reippaat 33 miljardia markkaa. Ehkä sillä rahalla olisi ollut jotakin muutaakin käyttöä. Minun tuskaani ei paljon vähennä se, että naapurilla on enemmän velkaa kuin minulla. Eli jos Suomella on velkaa vähemmän kuin joillakin muilla mailla, niin eivät ne muut maat kuitenkaan meidän velkojamme maksa, kyllä meidän ne itse pitää maksaa. Siinä mielessä kannattaa ehkä niitä velkojakin hoitaa; joskus ne on kuitenkin hoidettava. Pitää muistaa vielä se, että oliko viime vuosi sitten se toinen vuosi, jolloin ylipäätään valtioneuvosto oli ylijäämäinen. Ei niitä ole ollut kauhean monia vuosia. Voi olla, että seuraavakin vuosi on ylijäämäinen, jos ennusteet menevät niin kuin on budjetissa, mutta jos ennusteet menevät vähän huonommiksi, niin voi olla, että jo ensi vuosikin kääntyy alijäämäiseksi ja jää vain muutama lyhyt hetki, ainoastaan pari vuotta, jolloin Suomen talous on ollut vähän aikaa terveellä pohjalla eli valtion tulot ovat olleet suuremmat kuin menot.

¹⁰ **Mikko Elo /sd:** Puhemies! Ensinnäkin, ed. Jari Koskinen on varmasti oikeassa siinä, että velat on maksettava, korot on maksettava, mutta sitä keskustelua, jota Suomessa on hallinnut nimenomaan velkataakka, sitä ei muissa Euroopan maissa kyllä käydä. Minä seuraan aika tarkkaan sitä, mitä Euroopan maissa talouspolitiikassa keskustellaan. Niin kuin ed. Laakso totesi, Belgian osalta velka suhteellisesti on noin kolminkertainen Suomeen nähden. En minä ole huomannut, että Belgiassa kukaan olisi kamalan huolissaan siitä tilanteesta. Meillähan se hallitsee koko tätä talouskeskustelua.

Puhemies! Kyllä sen kääntökohtana voidaan mainita esimerkiksi sosiaalimenot asukasta kohden, sivu 106, johon ed. Huotari viittasi. Kun on kuviteltu, että me Suomessa olemme sosiaalimenojen osalta aivan huipputasoa Euroopassa, niin me nyt kuitenkin viidenneksi vähiten käytämme sosiaalimenoja kaikista EU-maista.

Puhemies! Haluan vielä kerran tukea myöskin ed. Aulan näkemystä siitä, että jo budjettikirjaan sinänsä pitäisi saada jonkinlainen katsaus siitä, miten valtion rahat alueellisesti vaikuttavat. Tämä aluevaikutus pitäisi saada. Mehän saamme aina pari vuotta myöhässä Tilastokeskuksesta kyllä tiedot siitä, miten maakunnat ovat rahaa

saaneet, mutta se on vähän jälkikäteistä, kaksi kolme vuotta jälkeenpäin.

¹¹ **Kari Uotila /vas:** Rouva puhemies! Varmasti julkista velkaa ja valtion velkaa käytetään tarkoitushakuisesti mielipiteen ja maaperän muokkaukseen, mutta täytyy kuitenkin muistaa, että moniin muihin maihin verrattuna meidän velkaantumismme tapahtui hyvin nopeasti ja meidän tilanteemme 90-luvun alussa poikkesi niistä Euroopan maista, jotka olivat eräällä tavalla rakentaneet yhteiskuntansa ja valtiontalouden ja julkisen talouden kestävämmän tällaista voimakastakin velkaantumista. Meille se oli aikamoinen shokki ja aiheutti velanhoitomenot eräällä tavalla uutena menoluokkana.

Mitä muuten tähän rakenteeseen tulee, niin yhdyn niihin käsityksiin, joita täällä on esitetty myös siltä osin, että laajempaa vertailupohjaa pitäisi olla, koska tilahan on aina tila johonkin verrattuna. Sen vuoksi näköalaa menneisyyteen varmasti pitäisi vähän laaja-alaisemmin olla, vaikka täällä näitä tilastoja aika hyvin onkin esitetty.

Sitten se, mitä ed. Aula totesi, että ikävät asiat on vedetty maton alle, on varmaan inhimillistä, ja on tietysti haaste valiokunnalle ja eduskunnalle kaivaa niitä ikäviä asioita esille ja kiinnittää niihin huomiota mietinnössä. Poikkihallinnollinen tarkastelu on tietysti tärkeätä. Tällainen ministeriökohtainen tarkastelu on liian kapea-alainen. Itse asiassa pitäisi oikeastaan puhua ja saada selvitystä yhteiskunnan tilasta eikä vain valtiontalouden tilasta, mutta se on jo paljon suurempi haaste tarkastelun kannalta.

¹² **Matti Saarinen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Minäkin vielä kiinnitan huomiota kertomuksen rakenteeseen siltä osin, että tässä on myöskin ministeriökohtaisia eroavaisuuksia. Joku ministeriö aika luettelomaisesti esittää lukuja, ja ne eivät oikein sieltä aukene, vaikka niitä olisi useammankin vuoden ajanjakson osalta luettavissa. Sitten taas esimerkiksi sisäministeriö toteaa muun muassa, muutaman rivin sivulta 53 lainaan: "Asevelvolliset koulutettiin tavoitteiden mukaisesti." Se on selvää tekstiä. Tai: "Sotilaallisen maanpuolustuksen vaikuttavuus laski hieman, koska koulutettuja asevelvollisia voitiin sijoittaa rajajoukkoihin pienempi osuus kuin vuonna 1999." Nämä ovat selviä kannanottoja. Tämän ymmärtää, se on pläkkiselvää. Jotain tällaista lukija kaipaa.

¹³ **Pekka Kuosmanen /kok:** Rouva puhemies! Hallituksen kertomuksessa käy silmiin minun kohdallani se, että hallinnon kokoaminen on tuotu uudelleen esiin esimerkiksi sisäasiainministeriön kertomuksessa sivulla 49. Hallinto 2000 lähti siitä, että putkihallinnosta vähennetään 3 500 työntekijää. Nämä 3 500 työntekijää, jotka putkihallinnosta vähennettiin, siirrettiin keskushallintoon, eli keskushallintoa kasvatettiin viiden vuoden aikana 4 500 työntekijällä. Nyt kuitenkin hallituksen kertomuksessa on, että nyt pyritään uudelleen hajasijoittamaan keskushallinnosta paikallishallintoon. Mielestäni varsinkin eri ministeriöissä näyttää olevan johtajuusongelma siinä mielessä, että minusta johdonmukaisesti pitäisi hoitaa hallinnon keskittäminen ja hajasijoitus uudelleen niin, ettei heti viiden vuoden päästä taas tarvitsisi keskushallintoon porukkaa tuoda. Eli jämähkyttä hallinnon johtamiseen pitäisi saada mielestäni.

¹⁴ **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! On aika tärkeä asia, millainen yleinen keskusteluympäiri esimerkiksi taloudesta puhuttaessa on. Kun lauantaina 8.9. katsoin Aamu-tv:n uutiset Suomen televisiosta, niin uutiset hyvin voimakkaasti kertoivat USA:n talouden heikkenemisestä ja työttömyyden kasvusta. Kun samana päivänä matkustin USA:han, jossa oli mahdollisuus kuulla myös talouden asiantuntijoita alkuvuokosta, niin siellä ei puhuttu ollenkaan näistä asioista eikä nähty niitä ollenkaan niin ongelmallisina, puhumattakaan televisiosta, josta ennen tätä onnettomuutta en löytänyt ollenkaan tällaisia ilmapiiiriä.

Kun keskustelin sitten suomalaisten asiantuntijoiden kanssa kysellen, miksi siellä ei puhuttu USA:n talouden lamasta, niin kuin meillä puhutaan voimakkaasti, niin siinä keskustelussa tuli esille, että ei USA:ssa ole sellainen tapa. Ei siellä lietsota omaa kotilamaa sillä, että puhutaan koko ajan, että talous menee niin heikosti.

Totta kai ymmärrän sen, että Suomen talous on riippuvainen USA:n taloudesta. Mutta joskus tuntuu, että me synnytämme itse lisää kotimarkkinoille lamaa sillä, että me jatkuvasti puhumme vain talouden heikkenemisestä silloin, kun se siihen suuntaan lähtee.

¹⁵ **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Ymmärrän täysin sen, mitä ed. Jari Koskinen — hän näyttää häipyneen täältä — tarkoitti äsken

puheenvuorollaan. On tietysti ihan masentavaa, jos joutuu 33 miljardia markkaa maksamaan korkomenoja.

Mutta minä ymmärsin ed. Laakson tarkoittaneen sitä, mikä on ollut aika yleinen ilmiö 90-luvulla, erikoisesti sen alkupuolella, että kun yritettiin leikkaamalla saada miljardin säästö ja katsottiin tilinpäätöstä aikanaan, lasku oli 1,5 miljardia. Esimerkiksi terveydenhuollon toimenpiteitten siirtäminen tuonneemmaksi johtaa tähän tulokseen, jolloin se ihanuus ei toteudu, vaan siinä jo joudutaan inhimilliseen tragediaan viime kädessä. Tällä tavalla semmoinen talonpoikainen järki myöskin näissä velanlyhennyshommissa on ilmiselvästi paikallaan.

¹⁶ **Jukka Gustafsson /sd:** Arvoisa puhemies! Minusta on ollut myöskin tärkeää kuulla edustajakollegoitten puheenvuoroja juuri siitä näkökulmasta, että talouden tunnusluvut ja ikään kuin makrotason kehitys suhteessa valtionvelkaan ovat kuitenkin niin hyvässä jamassa kuin ovat.

Tässä julkaisussa myöskin annetaan toinen hyvin merkittävä positiivinen signaali. Se on se kohta, jossa todetaan, kun arvioidaan meidän talouspolitiikkaamme, että Suomi on nykyisin yksi maailman kilpailukykyisimmistä maista ja meidän teollisuutemme ja yritystemme kilpailukyky on maailman parasta tasoa. Minusta tämäkin on tärkeä näkökulma silloin, kun puhumme laajemmin talous-, finanssi- ja koko yhteiskuntapolitiikasta. Se antaa myöskin nyt sitten liikkumatilaa, jos kehitys menee vähän huonompaan suuntaan.

Toisen iloisen asian näin sivistysvaliokunnan varapuheenjohtajana haluan todeta pöytäkirjoihin: "Suomalainen tiede on kansainvälisesti näkyvämpää ja arvostetumpaa kuin koskaan aikaisemmin. Suomi sijoittuu tieteellisten julkaisujen tuottajana neljän kärkimaan joukkoon maailmassa."

Johtopäätös nyt näiltäkin osin tähän keskusteluun on se, että tämä hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta antaa erinomaisen paljon olennaista ja syvällistä tietoa yhteiskunnan eri osa-alueista. Sen takia minusta on ollut tärkeätä tämä keskustelu, ehkä vähän satunnaisiin-

kin asiayhteyksiin takertuminen, mutta se näin perjantai-iltapäivänä sallitaan.

¹⁷ **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Huotari käsitteli talouden lamaa, joka meillä nyt on menossa. Totean siitä, että tästä hallituksen kertomuksesta vuodelta 2000 ilmenee, että vientiteollisuus toimi veturina talouselämässä ja sehän onnistui erittäin hyvin. Vuonna 2001 kulutuskysyntä on toiminut talousveturina. Ainoa, mikä nyt yllätti meidät, oli autokaupan romahdus 20 prosenttia. Te olette oikeassa siinä, että ei täältä pidä negatiivista tietoa julistaa, kun kysymys on nimenomaan kulutuskysynnän kasvusta, eli täältä pitää positiivista tietoa antaa.

Toisaalta tänä päivänä tuonti on jo suurempi kuin vienti eli talouden taantuma on tulossa. Metsäteollisuuden tilauskanta tällä hetkellä on vain yksi viikko, kun normaalisti on kuusi viikkoa. Kuitenkin meidän kaikesta huolimatta pitää elää reaali maailmassa taloudessa ja katsoa, mihin suuntaan olemme menossa. Hallitushan pudotti talousennustetta loppuvuodeksi 1,5 prosenttiin. Minusta tuntuu kovin pahalta, kun 3 prosenttia vähintään täytyy kasvun olla, että pystytään työttömyyttä vähentämään. Meidän kaikkien edustajien täytyy hyvin vakavasti suhtautua tähän talouden taantumiaan.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.36.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen